

Életem reformációja

1980 januárjában születtem Magyarország fővárosában, Budapesten, katolikus értelmiségi család idősebb gyermekeként (egy öcsém van, ő két évvel fiatalabb nálam). Három hónapos lehettem, amikor megkereszteltek egy kaposvári templomban. Ennek több oka is lehetett: a nagyszüleim ott laktak, a szüleim nem sokkal korábban költöztek a fővárosba, és azt se felejtjük el, hogy Magyarországon ekkoriban még teljes erővel tombolt a kommunista diktatúra. Tanácsosabb volt tehát vidéken lebonyolítani a keresztelőt, hiszen ekkoriban még a puszta templomba járásért is érhatték hátrányok az embert (sokakat ezért kirúgtak a munkahelyükről, vagy hátráltattak az előmenetelben). Bár a családunk amúgy emberemlékezet óta katolikus volt, ez a fenyegetettség alaposan rányomta a bélyegét akkori életünkre. Amennyire vissza tudok emlékezni, életem első nyolc évében csak elvétve voltunk templomban, persze ennek az is oka lehetett, hogy a római katolikus egyházban ismeretlen a vasárnapi iskola, vagy a gyermek-istentisztelet fogalma. Később, már felnőtt fejjel néha nagyon tudott zavarni, hogy egészen kicsi gyermekeket is behoztak a misékre, akik aztán ott sírtak, rohángásztak, egyszerűen zavartak az odafigyelésben. És bizony meg kell állapítanom azt is: én se szívesen mentem templomba, ha nagy ritkán elő is fordult, nem értettem semmit az egészből, és nagyon nem tetszett, hogy csöndben kell maradni.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy egyáltalán nem hallottam Istenről, bár a vallásgyakorlást otthon se vittük túlzásba. Néhány, a katolikusoknál alaptételnek számító imádságra megtanítottak (Miatyánk, Üdvözlégy), de rendszeres esti, vagy étkezés előtti-utáni ima csak a nagyszüleimnél volt, Kaposváron, ahol minden nyári szünetben mentünk. Az örök élet se érdekelt különösebben; életem első 14 évében nem fordult elő haláleset a közvetlen környezetemben, arra meg nem kérdeztem rá magamtól, hogy hol vannak azok a távolabbi őseim, akiket már nem ismerhettem. Ezzel együtt annyit tudtam már 5-6 évesen, hogy az életnek egyszer vége van, és utána a jók Istenhez kerülnek, a rosszak meg nem.

1988 őszén aztán beírtak minket hittanórára. Ekkoriban már lehetett látni, hogy hamarosan komoly politikai változások következnek be, de arra emlékszem, hogy szüleink lelkünkre kötötték: el ne áruljuk az iskolában, hogy hittanra járunk. További nehézséget jelentett, hogy a lakótelepen, ahol élünk, nem volt még templom, így egy nagyobb belvárosi templomba kellett bejárnunk. Egy nagyobb csoportba kerültünk, ahol több korosztály is megtalálható volt. Eleinte az órákat a templom idős plébánosa tartotta, később, már a rendszerváltás után kaptunk hittanárokat is, akik aztán nem is nagyon bírtak velünk; csak arra emlékszem, hogy szinte évenként váltották egymást.

Az első két év szerepe volt az elsőáldozásra való felkészítés, amire így 1990-ben, a húsvéti ünnepekhez kapcsolódóan került sor. Ebből az időszakból szinte az összes emlékem ehhez az eseményhez kötődik. A katolikus plébániák többségében az elsőáldozásra Húsvét és Pünkösd között szokott sor kerülni; nálunk Nagycsütörtökön volt, ami a katolikus vallás szerint az Oltáriszentség alapításának napja. Az ő olvasatukban Jézus az utolsó vacsorán az első misét mutatta be, aminek minden további miseáldozat egyenes folytatása. Úgy tanították, hogy a miseáldozatban a kenyér és a bor valóságosan Jézus testévé és vérévé változik, tehát mi egy egészen különleges eseménynek lehetünk részesei (erre később még visszatérek, mivel a megtérésem után sokat foglalkoztam az úrvacsora-tan kérdésével). Az erre való felkészülést szolgálta, hogy ekkoriban kellett először gyógnunk, amihez a római egyház számos ún. „lelkítükröt” készített híveinek. Mi is egy ilyen alapján vizsgáltuk meg életünket, összeírtuk egy papírra a talált bűnöket, felolvastuk a papnak, aztán a papírt az előírás szerint gondosan megsemmisítettük... Azt talán mondanom se kell, hogy 10 évesen mennyit értettem ebből az

egészből, mindenesetre nem kérdezősködtem, csak csináltam, amit mondtak. Már csak azért is, mert szinte az első hittanórák anyaga volt, hogy az egyházban szigorú hierarchia uralkodik, amelyben a hozzám hasonló közönséges hívő a legalsó fokon áll, és kétségbe vonni semmit sincs joga. Nem mintha akkoriban nagyon kételkedni akartam volna, végülis tetszett a nagy ünnepség, a felhajtás, amit körülöttünk csináltak, a díszes ruhák, amibe öltözhettünk (közönséges ministránsruhák voltak amúgy, csak hogy nekem akkor erről fogalmam se volt). Még arra is emlékszem, hogy kezdetben rendesen számoltam, hányszor voltam már áldozni, aztán ezt meguntam és abbahagytam.

Az élet ezután visszatért a maga kerékvágásába. Jártam továbbra is hittanra, tanulgattam, ismerkedtem a vallás alapjaival. Időközben lezajlott a rendszerváltozás, lehetett volna jámi iskolai hittanra, de nem jelentkeztem, maradtam a plébánián. Nem mentem cserkésznek sem, ahová pedig rendszeresen toborozták az embereket. A szüleim valahogy sose voltak közösségi emberek, és ekkoriban még nekem se volt igényem erre. Aztán kijártam a nyolc osztályt, és el kellett döntenem, hol is tanuljak tovább. A rendszerváltozás egyik hatásaként ekkorra már sok egyházi gimnázium alakult, illetve indult újra, én mégis egy olyanba kerültem végül, amely még a diktatúra alatt is működhetett: a piaristák budapesti gimnáziumába. Ez egy több száz éves múltra visszatekintő szerzetesi iskola volt; a tanárok nagy része szerzetesként élt az iskola melletti rendházban. Kollégium viszont nem volt, igaz nekem nem is lett volna rá szükségem. Ahhoz mereven ragaszkodtak (és, amennyire tudom, mind a mai napig ragaszkodnak), hogy csak fiúkat vettek fel, mondván, a lányoknak egészen másfajta oktatásra van szükségük. Ennek következtében elég torz osztályközösségek alakultak ki; bár volt a környéken egy leánygimnázium, amivel néha szerveztek közös programokat, ez nem pótolhatta a természetes közösség élményét.

Ennek ellenére eleinte nagy várakozással tekintettem a gimnáziumi évek elé. Korábban nem volt sok barátom, gondoltam, itt majd mindenkiel jól ki fogok jönni. Szeretettel lélegyártam, hiszen tudtam, láttam, hogy a szerzetesek egyfolytában erről prédikálnak. Ehelyett azt láttam, hogy kivételezés folyik, a kedvenceknek mindent szabad, míg akik nem taroztak ebbe a csoportba, azok túl sok jóra nem számíthattak. Bár hivatalosan csak a vasárnapi mise volt kötelező (az is csak kéthetente, mert nem fértünk volna be az iskola kápolnájába), az osztályfőnökünk pontosan számon tartotta, hogy ki hány közös programon vett részt. És mivel én nem szívesen jártam hétvégén iskolai szervezésű eseményekre, rövid úton a „fekete bárányok” között találtam magam. De nagyon sokszor zavart az osztálytársaim viselkedése is. Amint az eddigiekből is sejthető, nem voltam – nem is vagyok – egy harsány ember, nem szeretek a középpontban lenni. Sokkal inkább szerettem volna komolyan venni azt a hitet, amire neveltek. Nem tetszett sem az, hogy a papok prédikációja és élete között nagy különbséget láttam, sem pedig az, hogy az osztálytársaim egy része még a gyónással, misével is csak viccelődött.

Nehéz megítélni, hogy ekkoriban mennyire váltam komoly katolikussá. Ami a vallási előírások szerint kötelező volt, azt gyakoroltam, vagyis hetente jártam misére, évente néhányszor gyóntam és eszembe sem jutott bármit is megkérdőjelezni, amit az egyház tekintéllyel tanított. Ugyanakkor nem jártam zarándoklatokra, nem vettem részt búcsún, és különösebben Máriát és a szenteket se „tiszteltem”. Néha próbáltam ugyan hozzájuk imádkozni, de igazán személyes imaéletem Isten felé sem volt. Mindazáltal tisztelettel néztem fel azokra az emberekre, akik „jó katolikusok” voltak: a középkor önostorozó szentjeire éppúgy, mint azokra, akikről tudtam, hogy rendszeresen mondják a rózsafüzér imádságait. És persze rendszeresen néztük a TV-ben a pápa húsvéti szertartásairól adott közvetítést (bár engem leginkább az érdekelt, mikor mondja el magyarul az áldást...) A másik oldalról, a

hittant nagyon is komolyan vettem. Bár ebből a tantárgyból nem volt különösebben nehéz jeles osztályzatot szerezni, arra büszke voltam, hogy az osztály legjobb hittanosa közé tartoztam; ha másért nem is, ezért időnként megdicsértek, és ez jót tett az önbecsülésemnek.

Közben az első gimnáziumi évemben bérháztartásba kerültem. Meghirdették a lehetőséget azok számára, akik még nem éltek ezzel korábban, én meg jelentkeztem. Mivel heti 3 hittanóránk volt, a felkészülés mindössze annyit jelentett, hogy órák után néhány alkalommal összehoztam minket a kápolnában, és mondtak néhány szót a bérháztartásról, meg a szertartás rendjéről. A bérháztartás hasonlít a protestáns konfirmációra, azonban a katolikusoknál a hét szentség közé tartozik. A tanítás szerint csak a püspök jogosult a szertartás elvégzésére, melynek során szentelt olajjal megjelöli a bérháztartó homlokát; a katolikus egyház szerint ezáltal kapja a megbérháztartott fiatal a Szentlelkét, és válik felnőtt hívővé. Az különösebben nem zavart senkit, hogy a Biblia szerint a Szentlélek nem az emberek akaratának megfelelően munkálkodik, hanem Isten szuverén kegyelméből (Jn 3:8), és nem szerezhető meg szertartások által (ApCsel 8:19-20). Mindazáltal el kell mondjam, nem lettem ettől a szertartástól se jobb, se rosszabb; lezajlott az ünnepség, aztán ment tovább az élet, ahogy addig.

Így érkeztem el az érettségihez, amit eleinte hittanból is le akartam tenni, jártam is előkészítőre néhány évfolyamtársammal együtt, aztán végül mindannyian más vizsgatárgyakat választottunk. Ugyanakkor ez is jól jelezte akkori gondolkodásomat: mivel a szertartások végzéséhez túlságosan is lusta voltam, úgy döntöttem, az ismeretek által próbálok közelebb jutni Istenhez, és amennyire tőlem telik, „jó keresztény” lenni. Ennek jegyében a következő évben, már főiskolásként is eljártam egy katolikus teológiai tanár egyháztörténeti előadás-sorozatára. Úgy véltem, ezzel már mindent megtettem, amit Isten várhat tőlem, és vártam az ellentételezést, hogy sikerek fogják szegélyezni életemet – de csalódnom kellett. Habár így utólag visszatekintve nem mondhatom, hogy rosszul alakult a sorom: volt családom, ekkor már viszonylagos jólétben éltünk, felvettek a főiskolára (osztályfőnököm jóslata ellenére...). Csak éppen azokban a dolgokban nem értem el semmit, amik akkoriban a legfontosabbak voltak: nem találtam meg életem párját, hiába is igyekeztem, és a kedvenc focicsapatom se volt túl sikeres. Éppen ezért az egész életemet egy nagy kudarcnak éreztem, és egyre inkább kezdtem elveszteni a bizalmamat Istenben. Az már más kérdés, hogy valójában nem ismertem Őt: egy hamis képem volt csupán róla, amit egy hamis vallási rendszer nevelt belém. Bár igyekeztem ismereteimet gyarapítani, mindezt úgy tettem, hogy szinte soha nem olvastam a Bibliát!

2000 tavaszán aztán, épp egy komoly csalódás után, elhívtak egy katolikus lelkesítő mozgalom hétvégéjére, amit akkor épp abban az iskolában rendeztek, ahol édesanyám tanított. Nem volt túl sok kedvem elmenni, amúgy se ismertem ott senkit, de végül beadtam a derekam, és ez meghatározta életem következő három esztendejét. Végre találtam közösséget, ahol szerettek és elfogadtak, mégse találtam meg Istent. Jól jellemzi ezt az időszakot az, hogy a közösségbe belépéskor én is, mint minden új tag, kaptam egy Újszövetséget (teljes Bibliám egyébként 23 éves koromig nem volt). Ám ahelyett, hogy az Igét olvastam volna, jobbára azért vettem elő, hogy elolvassam társaim üzeneteit: ugyanis a közösségbe szokás volt, hogy egymás Bibliájába írtunk rövid üzeneteket. Ezekből próbáltam biztatást és útmutatást meríteni, ahelyett, hogy az Igére figyeltem volna...

A közösségbe egyébként gyorsan sikerült beilleszkednem, amit több tényező is segített. Mindenekelőtt a mesterségesen kialakított barátságos légkör: szigorúan tilos volt egymásra rosszat mondani, ami önmagában nem baj, csak elég nehézzé tette a feszültségek kezelését.

Másrészt a 2000. évet a római egyház világszerte nagy pompával ünnepelte, Magyarországon ezt azzal is tetézve, hogy a jubileumi év egyben a magyar államalapítás 1000. évfordulója is volt. Ennek jegyében új közösségemmel rögtön eljutottam egy katolikus nagytáborba, illetve a budapesti Kisstadionban tartott katolikus nagygyűlésre. Később elég sok szolgálatot vállaltam a közösségben; magam is számtalanszor részt vettem olyan hétvégék előkészítésében, amire engem is hívtak annak idején (minden évben kétszer volt ilyen, tavasszal és ősszel). Kiscsoportokat vezettem, bevezető előadásokat tartottam, részt vettem új közösségi csoportok alapításában, egyszer még ifjúsági vezetőképzőre is elküldtek.

2001 végén Budapesten volt a taizéi közösség európai találkozója, amin természetesen az én csoportom is részt vett. Igazából ekkor találkoztam először az ökumenizmus eszméjével, ami rögtön megérintett. Csodálatosnak tűntek a világ egyházi vezetői által küldött békeüzenetek, a különböző nemzetbeliek (látszólag) békés együttléte, a vallások-felekezetek közti eszmeccserék. Akkoriban egyébként is Anthony De Melloért rajongtam, azért a népszerű jezsuita íróért, aki elképesztő keveréket hozott létre a katolicizmusból, az iszlámból, a buddhizmusból, sőt kicsit még a rabbinikus judaizmusból is... De Mello hatására én is megpróbáltam magamnak kikeverni egy hasonló szinkretista vallást, aminek alapját persze a katolicizmus képezte, de belefért jónéhány más vallás, filozófia tanítása is. A Bibliát nem tartottam egyébnek, mint egy a hasznos könyvek közül, és úgy véltem, minden vallás Istenhez vezet. „Istennek mindegy, ki miben hisz” – gondoltam, „csak a saját vallásának legyen jó követője.” Bár Jézus missziói parancsát (Mt 28:18-20) papíron ismertem, a gyakorlatban egyáltalán nem vettem komolyan. Igaz, magával Jézussal sem tudtam igazán mit kezdeni: egy vallásalapítónak tartottam a sok közül, aki csak annyival állt közelebb hozzám, mint Buddha vagy Mohamed, hogy azt a vallást alapította, amelyben felnőttem.

Az olvasó most azt gondolhatná, hogy ezzel voltaképpen ki is tértem a katolicizmusból, csak hogy ez koránt sincs így. Valójában semmi mást nem tettem, mint követtem a római egyházban divatos egyik teológiai irányzatot. Hiszen még ekkoriban sem jutott eszembe megkérdőjelezni az egyházi tanításokat: próbáltam tartani magam az „igaz péteri úthoz” ahogy ezt egy nyári lelkigyakorlaton hallottam, de úgy gondoltam, nem mindenkinek ez a helyes út. Persze a protestánsokat eretnekeként tartottam számon, akiket az ökumenizmus segítségével vissza kell vezetni erre a „helyes útra”, de egyébként nem sokat törődtem velük; az igazat megvallva nem is nagyon voltak protestáns ismerőseim. Általában azt gondoltam, az üdvösség útját a jó cselekedetek jelentik; akinek pedig nem lenne elegendő, azt a szentek közbenjárása, meg az egyház miséi majd valahogy besegítik a purgatóriumba, onnan pedig az örök életre. Természetesen, mivel szentté avatásról nem is álmodhattam, nekem is ez volt az alapcélom. Eljutni valahogy a purgatóriumig, aztán ott már csak kibírom valahogy azt a büntetést, amit Isten még rám ró – ha nem is lesz ez túl kellemes.

Micsoda kicsinyes gondolkodás volt ez Isten kegyelméről! Alapját az a tétel képezte, hogy az ember alapvetően jó, de legalábbis tiszta lappal indul; a kegyelem pedig olyan isteni segítség, amit jó cselekedetekkel, a szentségek vételével, illetve a szentek (mindenekelőtt Mária) közbenjárásával lehet kiérdemelni. Mindezekről szilárdan meg voltam győződve egészen addig, amíg Isten úgy nem döntött: most már elindít a Hozzá vezető úton.

Ez úgy kezdődött, hogy az államigazgatási főiskolai oklevéllel a zsebemben egy lakóhelyemhez közeli kisváros önkormányzati hivatalában helyezkedtem el. Ezzel egyrészt komolyan belekerültem a napi politikába, másrészt nem csináltam titkot abból sem, hogy vallásos ember vagyok. Erre figyelt fel egyik kolléganőm, akinek a lánya a helyi református gyülekezetben nem sokkal korábban tért meg. Bemutatott hát minket egymásnak, és rövidesen

élénk beszélgetések alakultak ki köztünk Istenről, hitről, egyházi tanításokról. Nagyon elcsodálkoztam azon, hogy ez a 15 éves lány milyen közvetlenséggel beszél Istenről, a Vele való nagyon mély és személyes kapcsolatáról. Kedvem támadt közelebbről is megismerkedni a gyülekezetével, és mikor ott kellett hagynom az állásomat, közöltem vele, hogy szeretném, ha továbbra is kapcsolatban maradnánk. Megkérdeztem, hogy mikor van istentisztelet, és elmehetnék-e, ő pedig közölte az időpontot.

Közben ő bemutatott két barátnőjének, így már három fiatalot ismertem a gyülekezetből, mégis izgatottan készültem életem első református istentiszteletére. Ennek az is oka volt, hogy előtte már beszélgettünk az istentisztelet menetéről, és én kissé ijedten vettem tudomásul, hogy a református istentisztelet is kb. 1 órás, pedig náluk nincs áldozás. Azt pedig tudni kell, hogy ekkorra már igen felszínes lettem a miselátogatást illetően: mivel a prédikációkat nagyon untam, igyekeztem úgy érkezni, hogy minél kevesebbet kelljen hallanom belőle, viszont egyházjogilag még érvényes legyen a miselátogatás (lám, mire jó, ha az ember lelkiismeretesen tanul hittant...) A beszélgetéseinkből viszont nem volt nehéz kikövetkeztetnem, hogy a reformátusoknál még az általam megszokottnál is hosszabb a prédikáció, így aztán nagyon féltem attól, hogy unni fogom az egészet. Mégse így alakult: bár valóban hosszú volt az igehirdetés, szinte észre sem vettem, hogy elment az idő. Először persze még nem volt nehéz odafigyelni: azzal kötöttem le magam, hogy próbáltam kifogásolható tanítást keresni az igehirdetésben. Aztán elmentem a következő héten is, és lassan megszokott látvánnyá váltam a református templomban.

Ennek elsődlegesen az volt az oka, hogy ezek az igehirdetések valóban a felolvasott Igéről szóltak. Éreztem, hogy itt egész máshogy beszélnek Istenről, mint amit eddig megszoktam. Ráadásul ekkoriban elég komoly lelki válságba jutottam. Úgy éreztem, hiába végzem a szertartásokat (azon a tavaszon 3 hónap alatt négyszer voltam gyónni, kb. annyiszor, mint korábban egy egész évben), hiába próbálok jó lenni, már túl sok a bűnöm, Isten végképp elvetett magától, és nem tudok megváltozni. Ebbe a helyzetbe csapott bele a kegyelemről szóló református tanítás, amit az istentiszteleteken hallottam. Közben próbáltam megismerkedni későbbi testvéreimmel, beszélgettem gyülekezeti tagokkal, ami alapján egyre inkább megértettem, hogy szükségem van Jézus Krisztusra mint Megváltóra. Nem nekem kell „kikaparni” az Istenhez vezető utat, nem nekem kell eleget tenni bűneimért, mert Ő azt a kereszten már régen elvégezte. Meghívtak a tavaszi evangelizációs hétre is, ahol egy ismert budapesti lelkész hirdette az Igét. Az utolsó napon azzal búcsúzott a gyülekezettől, hogy reméli: van köztünk olyan, akit a hallottak segítenek az Istenhez való megtérésben. Éreztem, hogy ez nekem is szól, de ekkor még nem voltam képes Istennel csendben maradni, imádkozni, kegyelmét elfogadni. Ez csak később történt meg, a gyülekezet nyári csendeshetén, ahol végre letettem terheimet a golgotai keresztt alá, és elfogadtam Jézus Krisztust Uramnak és Megváltómnak.

Ez persze azzal is járt, hogy szakítottam a római katolikus egyházzal, és reformátussá lettem. Ami azonban korántsem egyszerű, hiszen Róma még ma is jogot formál arra, hogy az egyetlen igaz egyháznak tartsák az emberek. Sok római katolikus számára az egyházból való kilépés egyet jelent az üdvösség elvesztésével, azaz a Jézussal való szakítással. Ennek megfelelően a korábbi környezetemben nem váltott ki osztatlan örömet a megtérésem, de már az sem, hogy 2003 tavaszán már egyszerre jártam misére és református istentiszteletre. Amikor a régi közösségemben arról beszéltem, hogy nem tudok Istenben bízni, egyszerűen leintettek. Arra is figyelmeztettek, hogy a tavaszi közösségi hétvégén tartott bevezetőmben ne említsem a református evangelizációt, hiszen ezek a dolgok nem vetnek jó fényt a katolikus egyházra... Én viszont úgy éreztem, igazán nem tehetek arról, hogy az az egyház, amelynek

Krisztushoz kellett volna vezetnie, valójában eltakarta Őt előlem, így egy másik egyházszervezet tagjaitól kellett hallanom az Evangéliumot.

Ami engem illet, abban hamar megnyugodtam, hogy a Rómával való szakításom nemhogy elszakít Istentől, hanem éppen, hogy közelebb visz Hozzá. Már a tavasszal elkezdtem tanulmányozni az Újszövetséget, a megtérésem után pedig beszereztem egy teljes Bibliát is. Úgy éreztem, és mindmáig úgy érzem: az embernek fontos tudnia, hogy kiben és miért hisz. Mivel láttam, hogy a római katolikus és a református egyház tanítása számos ponton eltér egymástól, szükségesnek tartottam, hogy a Biblia mérlegén vizsgáljam meg őket; már csak azért is, mert a római tantételeket nagyon mélyen belém nevelték. Egész eddig pl. semmi kétségem nem volt a felől, hogy a miseáldozatban Jézus Krisztus testileg is megjelenik. Tudtam, hogy nekem mint laikusnak csak ostyát kell vennem (a két szín alatti, azaz ostyával és borral való áldozás ma már elvileg lehetséges a római egyházban, de nagyon ritka), és azt is belém nevelték, hogy az ostyát szigorúan tilos megrágni, mert ez tiszteletlenség lenne Jézussal szemben. Erre most bekerültem abba a református egyházba, ahol az Úrvacsorát kenyérrel és borral veszik, és ahol a kenyeret megrágni éppen nem illetlenség, hanem teljesen természetes. Hirtelen annak is jelentősége lett, hogy miért is vannak a római egyházban ún. magán-misék, ahol a pap egymagában mutatja be az áldozatot (esetleg egy ministráns jelenlétében; gimnazista koromban gyakran kellett tanítás előtt ilyen miséken segédkeznünk). Megértettem, hogyan magyarázzák félre a Bibliát, hogyan tesznek hozzá pogány görög filozófiát annak érdekében, hogy a népnek ne tűnjön fel a misén folyó bálványimádás. A Zsidókhöz írt levél nyilvánvaló tanítása ellenére a római egyház ma is azt vallja, hogy az áldozatot minden nap be kell mutatni az élők és megholtak bűneiért. A közösségemmel gyakran vettünk részt ún. szentségimádáson, és emlékszem a körmenetekre is, amikor le kellett térdelni az „átváltoztatott” ostya előtt. Most, az Ószövetség ismeretében megértettem, hogy Istent nem szabad semmiféle anyagban tisztelni (2Móz 20:4-6; vö. Jn 4:24). Ha nehezen is, de a református hitvallások alapján rájöttem arra is, mit jelentenek Jézus szavai: „A ki eszi az én testemet és iszja az én véretem, örök élete van annak, és én feltámasztom azt az utolsó napon.” (Jn 6:54). A katolikusok ezt a miseáldozatra értik, mindazáltal nem igazán tartják meg, hiszen a hívek általában nem ihatják a bort, az ostyát pedig éppenhogy megenni nem szabad, amint arra már utaltam... Ehhez képest a református Úrvacsora sokkal inkább kifejezi azt az eseményt, amire a szent jegyek utalnak: azt, hogy a hívők lelkileg egyesülnek Krisztussal, és az Ő kegyelméből táplálkoznak nap nap után.

Természetesen a megtérésem után szakítottam a szinkretizmussal és a hamis ökumenizmussal is. Látom azt is, hogy sajnos református egyházunkban sokan ennek áldozatául esnek, megfélemlítve arról, hogy Jézus nem egy út a sok közül, Ő maga az Út, az Igazság és az Élet (Jn 14:6). Mivel csak és kizárólag általa lehet az Atyához menni, nem segíthet rajtunk se Buddha, se Mohamed, de még Mária és a szentek sem. Református hitünk egyik alaptétele: „Solus Christus” (egyedül Krisztus); szeretném, ha legalább mi, reformátusok e szerint gondolkodnánk, és így viszonyulnánk minden más vallás, felekezet képviselőihez is. Aki testvér, az testvér, bármely keresztyén hitvallást fogadja is el, aki viszont nem, azt nem meghagyni kéne bálványai, maga-gyártotta istenképei között, hanem mentő szeretettel hirdetni neki a tiszta Evangéliumot. Mindezt annak tudatában is, hogy persze én se vagyok tökéletes, még most is sokszor vétkezem – de kegyelemből élek, és olyan Uram van, akinek kezéből soha, senki ki nem ragadhat, akiben mindig feltétel nélkül bízhatok.

„Az én juhaim hallják az én szómat, és én ismerem őket, és követnek engem: És én örök életet adok nekik; és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből. Az

én Atyám, a ki azokat adta nékem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből.” (Jn 10:27-29)